

การพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

A Development of an Innovative Leadership Manual for School Administrators Under the Primary Education Area in Uttaradit Province

นิติธัญญ์ จันทับทอง* สุกัญญา รุจิเมธภาส ระพินทร์ โพธิ์ศรี และพิมพกา ธรรมสิทธิ์
Nitidhut Chanthubthong*, Sukunya Rujimethabhas, Rapin Posrie and Phimpaka Thamasi

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ 2) พัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 360 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบตัวแปรแฝงลำดับที่ 2 (Second Order CFA) 2) พัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ คือแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดกลุ่มเปรียบเทียบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การมีความคิดสร้างสรรค์ 3) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และ 5) การบริหารความเสี่ยง ทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ข้อมูลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $\chi^2/\text{df} = 204.506$, $\text{df} = 122$, $\chi^2/\text{df} = 1.676$, RMSEA = 0.043, CFI = 0.992

2. การศึกษาพัฒนาเป็นคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนที่ 2 เนื้อหาแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนที่ 3 เกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จ ประกอบด้วย เครื่องมือ วิธีการประเมินและ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Uttaradit 53000

*Corresponding author; email: nitidnutchanthubthong@gmail.com

(Received: 20 April 2025; Revised: 12 August 2025; Accepted: 9 October 2025)

DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2025.22>

เกณฑ์การประเมิน ซึ่งเป็นคู่มือที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้นวัตกรรมเป็นส่วนช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

คำสำคัญ: องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the components of innovative leadership of school administrators under the primary education service area in Uttaradit province, and 2) develop a manual on innovative leadership of school administrators under the primary education service area in Uttaradit province. The research was conducted in 2 steps: 1) study the components of innovative leadership of school administrators. The sample consisted of 360 school administrators or acting school administrators and teachers under the primary education service area office in Uttaradit province. By stratified random sampling, the instrument used was the questionnaire on innovative leadership of school administrators. The statistics used were the mean, standard deviation, and second order latent variable confirmatory factor analysis (Second Order CFA). 2) Develop an innovative leadership manual for school administrators under the primary education area in Uttaradit Province by group discussions and in-depth interviews. The instruments used were group discussion records and in-depth interviews. Data were analyzed by grouping various data for comparison and content analysis. The research results found that.

1. The innovative leadership components of school administrators under the primary education area in Uttaradit Province consisted of 5 components: 1) having an innovative vision, 2) having creativity, 3) creating an innovative organizational atmosphere, 4) teamwork and participation, and 5) risk management. All 5 components were at a high level. The results of the confirmatory factor analysis were consistent with the empirical data. Chi-square = 204.506, df= 122, $\chi^2/df = 1.676$, RMSEA = 0.043, CFI= 0.992.

2. The study was developed into a manual on innovative leadership for school administrators under the primary education service area in Uttaradit Province. It consists of 3 parts: Part 1 Introduction includes the origin and importance, objectives, and definitions of specific terms of innovative leadership components for school administrators. Part 2 Content and operational guidelines include establishing operational guidelines for developing innovative leadership for school administrators. Part 3 Criteria for success include tools, evaluation methods, and evaluation criteria. This manual is written to serve as a guideline for the operation or management of educational institutions, using innovation to help achieve the set objectives.

Keywords: Innovative leadership components, Innovative leadership, Educational administrators

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อการจัด การศึกษาของ ประเทศ ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผลการจัดการศึกษาของประเทศในทุกระดับยังคงมีปัญหา ทั้งในด้านคุณภาพของคนไทยที่ผู้เรียนและ

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ ที่ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณลักษณะ และทักษะอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ และกำลังแรงงานของประเทศที่มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเร่งปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0 จึงเป็นทางออกสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล อันจะนำไปสู่การสร้างความสุข ร่วมกันในสังคมของชนในชาติและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน มากขึ้น รวมทั้งพัฒนาประเทศให้สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศ ที่พัฒนาแล้วในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การใช้นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนรู้ คือ คุณภาพของผู้เรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ แต่จากผลการประเมินมักจะพบว่า คุณภาพของผู้เรียนยังไม่ได้มาตรฐาน แม้ว่าครูจะพยายามจัดการเรียนรู้อย่างตั้งใจแล้วก็ตาม ทำให้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาพยายามหาวิธีการหรือใช้นวัตกรรมมาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบริหารสถานศึกษาแบบเครือข่ายความร่วมมือ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การจัดโครงการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพศึกษาโดยใช้รูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่ครูหรือนักวิชาการทางการศึกษาก็ได้ศึกษา ค้นคว้าหารูปแบบหรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน เช่น ครูใช้สื่อการเรียนรู้หรือรูปแบบเทคนิควิธีในการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ได้ มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ความเป็นผู้นำด้านนวัตกรรม เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์รูปแบบการเป็นผู้นำที่แตกต่างกันในองค์กรเพื่อนำมาไว้ให้บุคลากรผลิตความคิดสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์บริการและทางออกสู่ความสำเร็จ เพื่อให้เกิดศักยภาพในการพัฒนานวัตกรรมขององค์กร โดยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่และผลักดันความคิดที่มีประโยชน์และแปลกใหม่ที่เกี่ยวข้องงาน ผู้นำใช้ความสามารถของตนเองหรือพฤติกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุน การทำงานเชิงนวัตกรรม ในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสและสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการคิดค้นแนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ หรือการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สถานศึกษา (เดชา ลุนาวงค์, 2565) จากการสะท้อนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ยังขาดผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการและหลักสูตร การสร้างสรรคกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิดด้วยตนเอง และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งต้องส่งเสริมและกระตุ้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครูและบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครูไม่ค่อยมีการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาและครูที่มีคุณภาพ เป็นแรงผลักดันให้ครูต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ และมีความสนใจในการทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาเพราะจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานจนได้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (บริพัฒน์ สารผล, 2565) นอกจากนี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นเป็นภาวะผู้นำที่สามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรม รวมถึงผู้บริหารเองที่เป็นบุคคลสำคัญซึ่ง

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารนั้นจะส่งผลต่อการบริหารการศึกษาโดยตรง การที่จะเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม กล่าวที่จะเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและโครงสร้างการจัดการศึกษาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (Ubaidillah et al., 2018)

จากสภาพปัญหาข้างต้นในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เนื่องจากนวัตกรรมทางการศึกษาจะเป็นกลไกในการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ จึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คู่มือ เป็นหนังสือ ตำรา เอกสารแนะนำ ที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อคู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติงานได้ทันที จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด ทำให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ ความสามารถตลอดจนทักษะใกล้เคียงกัน (ธนัฐพัฒน์ อุบลอย, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อให้ได้นวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของตนเอง และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและการกิจของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์แบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 จำนวน 214 โรงเรียน มีจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครูทั้งหมด 1,785 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 จำนวน 214 โรงเรียน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 หน่วยต่อ 1 ตัวแปร ในการวิจัยครั้งนี้ได้ ยึดตัวแปรสังเกตได้ จำนวนตัวแปรสังเกตได้มีจำนวน 18 ตัวแปร ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

จึงไม่น้อยกว่า 360 คน ผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

ระยะที่ 2 การพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่ 2 (Second Order Confirmatory Factor Analysis: 2nd order CFA) โดยพิจารณาเรียงลำดับจากค่า Factor score จากสูงไปต่ำเพื่อนำไปออกแบบในการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลมี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยกร่างคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยผู้วิจัยได้เริ่มจากการบรรยายสรุปที่มาวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนดำเนินงาน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษาในระยะที่ 1 เมื่อสิ้นสุดการบรรยาย ก็ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมาในแต่ละประเด็น โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดจำนวน 7 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรม จำนวน 4 คน ศึกษาในเทศก์ที่ดูแลในเรื่องนวัตกรรมของสถานศึกษาจำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อหาแนวทางในการยกร่างคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมถึงขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางและตัวชี้วัดความสำเร็จ ในการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมาในแต่ละประเด็น โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาหรือบริหารการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อสร้างข้อสรุปรวมเกี่ยวกับผลการวิจัยในรายงานต่าง ๆ ที่มีการศึกษาภายใต้ประเด็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงวิธีการดำเนินการ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือสภาพบริบทเงื่อนไขที่ต่างกัน จุดมุ่งหมายของการสังเคราะห์การวิจัย เพื่อให้ได้ข้อความรู้ในเชิงสรุปให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. แบบสนทนากลุ่ม แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พัฒนายกร่างคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

2. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ส่งไปถึงกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 360 คน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
3. นำแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ส่งไปถึงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ระยะที่ 2 การพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ขอนหนังสือขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาและด้านการบริหารการศึกษา โดยการสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 คน
2. นำหนังสือขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ส่งไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาและด้านการบริหารการศึกษา โดยการสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 คน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
3. จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านด้านการบริหารสถานศึกษาและด้านการบริหารการศึกษา ในวันอังคารที่ เมษายน พ.ศ. 2568 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้องประชุมกลางเสา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 เพื่อพิจารณา ร่างคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีการกำหนดประเด็นคำถาม ในการสนทนาเพื่อพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์
4. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเมธังกราวาส (เทศรัฐราษฎร์นุกูล) จังหวัดแพร่ เพื่อพิจารณาร่างคู่มือและตัวชี้วัดความสำเร็จของคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อสำรวจและจัดหมวดหมู่ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่ 2 (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

- 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านด้านการบริหารสถานศึกษาและด้านการบริหารการศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อพิจารณาร่างคู่มือและตัวชี้วัดความสำเร็จของคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์และการสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับผลการวิจัยในรายงานต่าง ๆ ที่มีการศึกษาภายใต้ประเด็นภาวะ

ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดกลุ่มเปรียบเทียบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีระบบเป็นหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ ปวีณา กันถิน (2560), ภิรญา สายศิริสุข (2561), อรพิน อัมรัตน์ (2561), คณิน คำแพง (2563), ปุญญพัฒน์ สิงห์จารย์ (2564), บริพัฒน์ สารผล (2565), จูตินันท์ นันทะศรี (2563), เดชา ลุนาวงศ์ (2565), จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560)
2. กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ ปุญญพัฒน์ สิงห์จารย์ (2564), บริพัฒน์ สารผล (2565), เดชา ลุนาวงศ์ (2565)
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ อรพิน อัมรัตน์ (2561), ปุญญพัฒน์ สิงห์จารย์ (2564)

สรุปกรอบแนวคิดการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมทั้ง 5 องค์ประกอบ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.75) โดยตัวแปรที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.72) รองลงมาคือ การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.77)

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมทั้ง 5 องค์ประกอบ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	4.37	0.75	มาก
การมีความคิดสร้างสรรค์	4.36	0.75	มาก
การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม	4.40	0.77	มาก
การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	4.44	0.72	มาก
การบริหารความเสี่ยง	4.33	0.74	มาก
เฉลี่ยรวม	4.38	0.75	มาก

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เชิงยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัด ทั้ง 5 องค์ประกอบ แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์คะแนนขององค์ประกอบ

องค์ประกอบ	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²
	b	SE	t	Factor score	
การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (vis)					
การสร้างวิสัยทัศน์ (aa1)	1.000	0.000	999.000	0.027	0.706
การสื่อสารวิสัยทัศน์ (aa2)	1.142	0.037	30.633	0.162	0.876
การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (aa3)	1.184	0.046	25.531	0.282	0.906
การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (aa4)	1.122	0.049	22.786	0.100	0.801
การมีความคิดสร้างสรรค์ (cre)					
จินตนาการ (bb1)	1.000	0.000	999.000	0.103	0.808
ความยืดหยุ่น (bb2)	1.040	0.037	28.215	0.123	0.834
มีรูปแบบที่หลากหลาย (bb3)	1.008	0.035	29.124	0.195	0.857
การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม (org)					
การสร้างวัฒนธรรมฯ (cc1)	1.000	0.000	999.000	0.222	0.890
การใช้เทคโนโลยี (cc2)	0.947	0.035	27.248	0.055	0.746
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (cc3)	1.017	0.028	35.785	0.168	0.875
การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม(tea)					
ความร่วมมือ (dd1)	1.000	0.000	999.000	0.344	0.914
การมีเป้าหมายร่วมกัน (dd2)	1.052	0.026	39.830	0.176	0.897

องค์ประกอบ	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²
	b	SE	t	Factor score	
การไว้วางใจกัน (dd3)	1.005	0.032	31.550	0.249	0.862
การบริหารความเสี่ยง (ris)					
การวิเคราะห์ความเสี่ยง (ee1)	1.000	0.000	999.000	0.055	0.822
การระบุความเสี่ยง (ee2)	1.045	0.027	39.373	0.163	0.909
การจัดการความเสี่ยง (ee3)	1.048	0.031	34.353	0.237	0.927
การประเมินความเสี่ยง (ee4)	1.061	0.030	35.187	0.303	0.943
การรายงานความเสี่ยง (ee5)	0.785	0.029	26.998	0.094	0.792
Chi-square = 204.506, df= 122, χ^2/df = 1.676, RMSEA = 0.043, CFI= 0.992					

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบและตัวชี้วัด ทั้ง 5 องค์ประกอบมีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.785 -1.184 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ได้แก่ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (aa3) (b =1.184) รองลงมาคือ การสื่อสารวิสัยทัศน์ (aa2) (b = 1.142) ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบเมื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรอื่น

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ได้แก่ ความยืดหยุ่น (bb2) (b =1.040) รองลงมาคือ มีรูปแบบที่หลากหลาย (bb3) (b = 1.008) ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบเมื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรอื่น

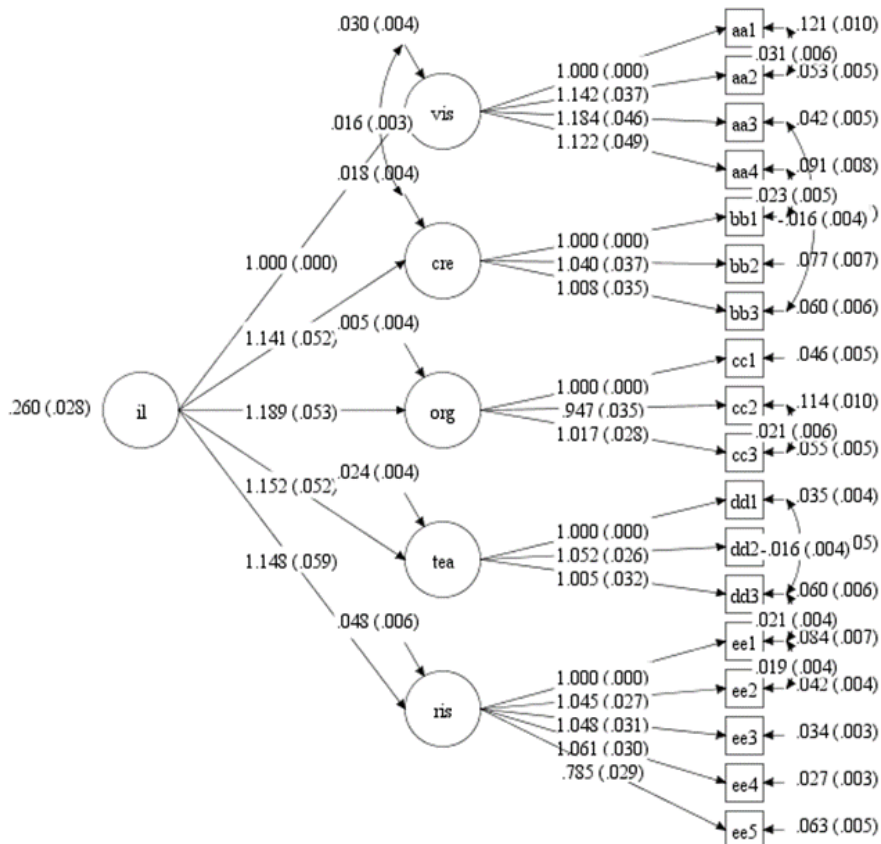
เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (cc3) (b =1.017) รองลงมาคือ การสร้างวัฒนธรรมในองค์กร (cc1) (b = 1.000) ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบเมื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรอื่น

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน (dd2) (b =1.052) รองลงมาคือ การไว้วางใจกัน (dd3) (b = 1.005) ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบเมื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรอื่น

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ได้แก่ การประเมินความเสี่ยง (ee4) (b =1.061) รองลงมาคือ การจัดการความเสี่ยง (ee3) (b = 1.048) ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบเมื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรอื่น

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยง (R²) ของตัวแปรที่วัดองค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.706 - 0.943 แสดงว่าสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบที่อธิบายได้โดยองค์ประกอบอยู่ในระดับ ร้อยละ 70.60 และ ร้อยละ 94.30 ตามลำดับ

เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างทฤษฎีองค์ประกอบและตัวชี้วัด ทั้ง 5 องค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการทดสอบ $\chi^2 = 204.506$, df=122 สำหรับค่าดัชนีอื่น ๆ ได้แก่ ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) = 0.043 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (CFI) = 0.992 จากค่าดัชนีความเหมาะสมสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างทฤษฎีองค์ประกอบ องค์ประกอบและตัวชี้วัด ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

Chi-square = 204.506, $df = 122$, $\chi^2/df = 1.676$, RMSEA = 0.043, CFI = 0.992

ภาพ 2 โมเดลองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

2. การพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยศึกษาสังเคราะห์ข้อมูล และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่ 2 (Confirmatory Factor Analysis: CFA) แล้วนำผลการวิเคราะห์มาয়กร่างคู่มือ

จากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

ส่วนที่ 2 เนื้อหาแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

ส่วนที่ 3 เกณฑ์ประเมินความสำเร็จ ประกอบด้วย เครื่องมือ วิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมิน ซึ่งเป็นคู่มือที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้นวัตกรรมเป็นส่วนช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

ภาพ 3 คู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

ตาราง 3 แนวทางการดำเนินงานและตัวชี้วัดการดำเนินงานในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

แนวทางการปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	
1. ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) และใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์	- มีวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง
2. มีเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่เป็นรูปธรรม โดยมีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงาน	- มีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงาน
3. จัดทำแผนปฏิบัติการในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว	- มีแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน
4. กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เช่น การประชุมเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานของแต่ละแผนงาน	- มีการสรุปโครงการและประเมินโครงการ จัดทำรายงานอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน
การมีความคิดสร้างสรรค์	
1. มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อมองเห็นการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	- มีแผนงานที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาและสภาพสังคมปัจจุบัน
2. เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้เสนอแนวคิดใหม่ ๆ	- จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
3. สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับความหลากหลาย	- มีการใช้แนวทางหรือวิธีการที่แตกต่างกันในการดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือบรรลุเป้าหมาย โดยการยอมรับและนำเสนอความหลากหลาย
การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม	
1. เป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกถึงค่านิยมของสถานศึกษา	- สถานศึกษามีค่านิยมของสถานศึกษาและส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา
2. ประพฤติตนอย่างมีจริยธรรม การทำงานอย่างมีความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกันในทีม	- ส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาจริยธรรม และมีกิจกรรมร่วมกันในองค์กร
3. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการสอน	- มีการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองในด้านทักษะการเรียนการสอน
4. การส่งเสริม การเรียนรู้ร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	- มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสถานศึกษา
5. จัดประชุมประจำเดือน หรือ การ PLC	- มีการ PLC อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	
1. สร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดเป้าหมาย	- มีการประชุมในการวางแผนงาน
2. จัดกิจกรรมสร้างทีม ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีม และส่งเสริมการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ	

แนวทางการปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
3. การส่งเสริมการสื่อสารระหว่างบุคคล และ กลุ่มบุคคล	- มีการจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ ส่งเสริมสนับสนุนให้
4. สนับสนุนการทำงานร่วมกัน ช่วยสร้างความมั่นใจว่าผลลัพธ์ที่ได้มาจากความร่วมมือของทุกคนและการทำงานร่วมกัน	บุคลากรมีการแบ่งปันทรัพยากรและข้อมูลในการดำเนินงานของ
5. การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบที่เหมาะสมและการแสดงความเคารพและให้ความสำคัญกับบุคลากร	- มีการประชุมเพื่อสรุปการดำเนินงาน - มีการดำเนินการตามแผนการที่กำหนดไว้ตามกระบวนการและขั้นตอนโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม - มีแผนการดำเนินงานและมีการกำหนดหน้าที่ชัดเจน
การบริหารความเสี่ยง	
1. การวิเคราะห์ความเสี่ยง ระบุและประเมินความเสี่ยง, การวางแผนมาตรการป้องกันและบรรเทาผลกระทบ	- มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง ระบุและประเมินความเสี่ยง และแผนมาตรการป้องกันและบรรเทาผลกระทบ
2. มีกระบวนการระบุความเสี่ยงในการตรวจสอบความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น	- มีขั้นตอนการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยง - มีแผนการจัดการความเสี่ยงที่สามารถจัดการความเสี่ยงได้
3. การระบุความเสี่ยงอย่างมีระบบและมีขั้นตอนตามแผนการจัดการความเสี่ยงทำให้สามารถจัดการความเสี่ยงได้	- มีนโยบายในการจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา - มีการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง
4. พัฒนานโยบายและมาตรการจัดการความเสี่ยง,	- มีการรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด
5. ผู้บริหารจะต้องประเมินผลกระทบ และ ความน่าจะเป็นของความเสี่ยงและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง	
6. มีการติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่ามาตรการควบคุมความเสี่ยงที่ใช้ได้ผลจริง	

สรุปและอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

1.1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การมีความคิดสร้างสรรค์ 3) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และ 5) การบริหารความเสี่ยง โดยในภาพรวมทั้ง 5 องค์ประกอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในส่วนของการทำงานเป็นทีมมีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษาต้องเกิดจากการร่วมมือกันของคนในสถานศึกษาที่ร่วมกันวางแผนและดำเนินการร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับบริพัทธ์ สารผล (2565) ที่ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างสรรค่นวัตกรรมโดยบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่ายเพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ดี เพิ่มขึ้นเนื่องจากการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบทุกด้าน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้อาคารรวมถึงชุมชนรู้สึกมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์นั้นตลอดจนมีสิทธิในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา และสอดคล้องกับจิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ทำวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ

ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี กล่าวว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ส่วนใหญ่มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นทีม โดยบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ดีเพิ่มขึ้น เนื่องจากการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบทุกด้าน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ครูรู้สึกมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์นั้น ในส่วนขององค์ประกอบย่อยยังสอดคล้องกับ Courros (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยสำคัญของนวัตกรรมการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้อำนาจในการคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเป็นผู้เรียนรู้ที่มีแรงขับในตนเอง และการเป็นนักการศึกษา 2) คุณลักษณะทางความคิดของนักนวัตกรรม 8 ประการ ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจ ผู้ค้นพบและแก้ไขปัญหา ผู้กล้ายอมรับความเสี่ยง การมีเครือข่าย เป็นคนช่างสังเกต เป็นนักคิดสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นและมีความคิดไตร่ตรองเสมอ

1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบมีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 1.000-1.184 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ทำให้สถานศึกษานั้นมีทิศทางที่ชัดเจนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการศึกษาและการบริหารจัดการ ทำให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับเดชา ลุนาวงค์ (2565) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (E2) การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม (E4) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.22 รองลงมา คือ การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (E1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.20 และการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (E3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.17 ตามลำดับ

2. การพัฒนาคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

คู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานีจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้คู่มือมีความรู้ความเข้าใจในภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น และใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ได้อย่างถูกต้อง เพื่อพัฒนาการบริหาร การจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคู่มือฉบับนี้ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 เนื้อหาแนวทางการดำเนินงาน ส่วนที่ 3 เกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งเป็นคู่มือที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้นวัตกรรมเป็นส่วนช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับธนุพัฒน์ ฤงพลอย (2563) ซึ่งคู่มือ เป็นหนังสือ ตำรา เอกสาร แนะนำที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติงานได้ทันที จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด ทำให้นักเรียนนักศึกษามีความรู้ ความสามารถตลอดจนทักษะใกล้เคียงกัน และยังสอดคล้องกับปิยะวรรณ เวชสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคู่มือการใช้งานโปรแกรมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการพัฒนาคู่มือการใช้งานโปรแกรมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบ

อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) บทนำ วัตถุประสงค์ ประโยชน์ของคู่มือ 2) คำชี้แจงคู่มือการใช้งาน โปรแกรมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ 3) ระบบงานโปรแกรมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐโดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ฉบับนี้ จะเป็นแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่นำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้ศึกษาสามารถนำผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบไปใช้ในการพัฒนาในด้านอื่นหรือในหน่วยงานองค์กรอื่นที่ไม่ใช่ในสถานศึกษาเท่านั้น เนื่องจากทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การมีความคิดสร้างสรรค์ 3) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และ 5) การบริหารความเสี่ยง ความสอดคล้องของโครงสร้างทฤษฎี สามารถนำแนวทางจากคู่มือไปประยุกต์ใช้กับองค์กรของท่านได้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้คู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครู

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้คู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากที่งานวิจัยนี้ได้ศึกษาไว้แล้วซึ่งอาจส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดี การมองการณ์ไกล การสร้างศรัทธาบาบามี เป็นต้น

2. ควรศึกษาปัจจัยในระดับอื่น ๆ ระดับองค์กร ระดับบุคคล ว่าเป็นเพราะสาเหตุใด หรือปัจจัยอะไรที่ทำให้ไม่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากบริบทของสถานศึกษาแตกต่างกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบและหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

3. ควรศึกษาผลของการใช้คู่มือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และการประเมินคุณภาพของคู่มือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- คณิน คำแพง. (2563). *โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและภาวะผู้นำแบบดิจิทัล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ณัฐพัฒน์ ฤกษ์พลอย. (2563). การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เดชา ลุนาวงค์. (2565). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ดุชนิพนธ์ ปรัชญาอุษณัฏฐิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บริพัฒน์ สารผล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี (ปริญญาคุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปวีณา กันธิน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประจักษ์ เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะวรรณ เวชสุวรรณ. (2562). การพัฒนาคู่มือการใช้งานโปรแกรมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. สุราษฎร์ธานี: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- บุญญพัฒน์ สิงห์จารย์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญญา สายศิริสุข. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปัญจภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรพิน อมรัตน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Couros, G. (2019). *Innovative leadership in education*. Retrieved <https://georgecouros.ca/blog/archives/tag/innovative-leadership-in-education>
- Ubaidillah, M., Imron, A., Wiyono, B. B., & Arifin, I. (2018). Innovation leadership in improving the quality of education. *International journal of mechanical engineering and technology*, 9(7), 1288-1299.